

Psilota anthracina nieuw voor Nederland (Diptera: Syrphidae)

TH. ZEEGERS, M. VAN VEEN & E. P. DE BOER

ZEEGERS, TH., M. VAN VEEN & E. P. DE BOER, 1989. *PSILOTA ANTHRACINA* NEW FOR THE NETHERLANDS (DIPTERA: SYRPHIDAE). - *ENT. BER., AMST.* 49 (8): 109-110.

Abstract: In 1988 *Psilota anthracina* has been caught near Oldenzaal (prov. of Overijssel) and near Beetsterzwaag (prov. of Friesland). Its habitat is described and some clues for recognition in the field are given. It is concluded that the species has not been overlooked but that it is indeed very rare in The Netherlands.

Weegschaalstraat 207, 7521 CH Enschede.

De zweefvlieg *Psilota anthracina* Meigen 1822 is in Europa wijd verspreid; vangsten zijn bekend uit Europees Rusland, Polen, West-Duitsland (Van der Goot, 1981), Zuid-Engeland (Stubbs & Falk, 1983), Frankrijk (Séguy, 1961), Spanje (Marcos García, 1986), Italië (Rondani, 1857), Roemenië (Šuster, 1959) en Tsjecho-Slowakije (Dušek & Láska, 1987). De soort is evenwel overal in haar verspreidingsgebied zeer zeldzaam (Van der Goot, 1981) en was nog niet bekend uit Nederland (Van der Goot, 1981, 1986) en België (Verlinden & Decler, 1987). Het is dan ook verrassend dat deze soort in 1988 op vrijwel dezelfde dag op twee ver uiteen liggende plaatsen in Nederland werd gevangen.

Op 7 mei 1988 vingden Zeegers en Van Veen een wijfje van *P. anthracina* op de stuwwal ten noorden van Oldenzaal (prov. Overijssel). De vangst werd gedaan op een bloeiende peer (*Pyrus communis* L.) aan de rand van een rijk loofbos met daarin een klein beekje. Het loofbos laat zich botanisch karakteriseren als een goed ontwikkeld elzen-vogelkersbos (*Alno-Padion*), met onder andere boszegge (*Carex sylvatica* Hudson), boswederik (*Lysimachia nemorum* L.), gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* L.) en groot heksenkruid (*Circaea luteotiana* L.). Het rijke karakter van het bos komt overeen met de habitatgegevens in de literatuur (Stubbs & Falk, 1983; Van der Goot, 1981). Ook de vangdatum sluit mooi aan bij de be-

kende gegevens: Stubbs & Falk geven als vliegtijd april-mei met een top rond half mei.

Geheel onafhankelijk ving De Boer op 9 mei 1988 een mannetje en een vrouwtje van *P. anthracina* nabij Beetsterzwaag (prov. Friesland). De vangplek week nogal af van de literatuurgegevens: De dieren vlogen op bloeiende wilg (*Salix* spec.) in een vochtig voedselarm veenterrein dat voornamelijk begroeid was met pijpestrootje (*Molinia caerulea* (L.) Moench) met opslag van wilg, vuilboom (*Frangula alnus* Miller) en braam (*Rubus fruticosus* L.).

Op grond van de Europese verspreiding kon *P. anthracina* in Nederland verwacht worden. Omdat er echter al vanaf de jaren vijftig intensief naar gezocht is (mon. med. Van der Goot) ontstond er twijfel aan het werkelijk voorkomen in Nederland. Wellicht heeft het zoeken in het verleden nooit resultaat gehad doordat men de aandacht op Zuid-Limburg concentreerde.

Zowel Stubbs & Falk (1983) als Van der Goot (1981) spreken het vermoeden uit, dat *P. anthracina* niet zo zeldzaam is, maar over het hoofd gezien wordt. Inderdaad lijkt de gedrongen, staalblauwe *P. anthracina* veel minder op een zweefvlieg dan op sommige Muscidae. Met name de gelijkenis met *Ophyra capensis* (Wiedemann), die eveneens in rijke loofbossen voorkomt, is frappant. De tekening in Stubbs & Falk (1983, plaat 5) blijkt evenwel een zeer adequaat zoekbeeld op te leveren.

Psilota is vooral aan zijn gedrag als zweefvlieg te herkennen: hij bezoekt bloemen (*Ophyra* zit op bladeren) en de vlucht is zwevend en zoekend, zoals de vlucht van een *Pipiza*. Omdat *Psilota* ook nooit in vangtenten gevangen is en omdat grondig controleren van blauwe Muscidae in Nederland nooit positief resultaat gehad heeft, lijkt het ons niet waarschijnlijk dat *P. anthracina* in ons land vaak over het hoofd gezien is. Wij denken dat *P. anthracina* wel degelijk erg zeldzaam is, met wellicht soms betere jaren, zoals dat ook van andere schaarse Syrphidae bekend is (Zeegers, 1987).

Het Twentse exemplaar bevindt zich thans in het Zoölogisch Museum te Amsterdam, de andere in de collectie van De Boer.

Dankwoord

Graag willen we de heer V. S. van der Goot bedanken voor de controle van de Friese exemplaren en voor zijn mondelinge informatie.

Literatuur

- DŮSEK, J. & P. LÁSKA, 1987. Syrphidae in Enumeratio Insectorum Bohemoslovakiae 2 (J. Ježek ed.). - *Acta faun. entom. Mus. nat. Pragae* 18: 151-159.
- GOOT, V. S. VAN DER, 1981. De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux. - *Bibl. kon. ned. natuurh. Veren.* 32: 1-275.
- GOOT, V. S. VAN DER, 1986. Zweefvliegen in kleur. - *Bibl. kon. ned. natuurh. Veren.* 32a: 1-38.
- MARCOS GARCÍA, A., 1986. Género *Psilota* Meigen, 1822 novedad para la fauna ibérica (Dipt., Syrphidae). - *Boletín Asoc. esp. Entom.* 10: 355-357.
- RONDANI, A. C., 1857. *Dipterologiae Italicae, prodromus* 2: 1-264. Parma.
- SÉGUY, E., 1961. Diptères Syrphides de l'Europe occidentale. - *Mém. Mus. ntn. Hist. nat., Sér. A., Zoologie* 23: 1-248, 48 fig.
- STUBBS, A. E. & S. J. FALK, 1983. *British hoverflies*: 1-253, pl. A, 1-12. British Entomological and Natural History Society, London.
- ŠUSTER, P., 1959. Diptera Syrphidae. - *Fauna Rep. pop. Romine, Insecta* 11 (3): 1-286, 158 fig.
- VERLINDEN, L. & K. DECLEER, 1987. The hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their faunistics: Frequency, distribution, phenology. - *Studiedocumenten kon. belgisch Inst. Natuurwet.* 39: 1-170.
- ZEEGERS, TH., 1987. Massaal voorkomen van *Eristalis* pratorum in Nederland in 1985 (Diptera: Syrphidae). - *Ent. Ber., Amst.* 47(11): 159-161.

Geaccepteerd 5.i.1989.